

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОЇ МОТИВАЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ

Жигайло Наталія Ігорівна¹, Сайко Христина Ярославівна²

¹ Доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та історії політичної науки філософського факультету, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5686-2652>

² Доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи, Львівський Національний університет імені Івана Франка, м. Львів (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4397-6930>

UDC: 377.924.365+374.3

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вирішенню питань формування психологічних та педагогічних передумов корекційної роботи з аутичними дітьми. Обґрунтовано принципи та методи взаємодії дорослих з дітьми аутистичного спектру порушень. Зазначено, що корекційна робота з аутичною дитиною має відбуватися на всіх її вікових етапах та у сферах її життя. Розкрито важливість створення педагогічних умов корекційної роботи для інклюзивної форми освіти аутичних дітей. Визначено основні труднощі включення учнів такої нозології до загальноосвітніх класів. Запропоновано етапи корекційної роботи з аутичними дітьми з запропонованими інноваційними психолого-педагогічними умовами.

На основі проведеного дослідження науково-педагогічної літератури узагальнюємо його результати. Мотивація навчання дітей із аутизмом складається з багатьох чинників, які постійно змінюються і вступають у нові взаємостосунки. За змістом мотиви поділяються на зовнішні і внутрішні, соціальні і пізнавальні тощо; вони відіграють важливу роль в учбовій діяльності. Зовнішні мотиви пов'язані з чинниками, що лежать зовні учбової діяльності; внутрішні мотиви безпосередньо пов'язані з самою учбовою діяльністю і процесом її протікання. Переважання зовнішньої мотивації над внутрішньою передбачає потребу і формування внутрішньої мотивації навчання.

Для успішного здійснення діяльності необхідна наявність обох типів мотивації – як внутрішньої, так і зовнішньої, – проте, за даними деяких авторів, в учнів частіше переважає зовнішня мотивація порівняно із внутрішньою, що призводить до наявності мотивів, які «розуміються», але часто реально не діють. Тому особливої уваги вимагає формування внутрішньої (пізнавальної) мотивації.

Сучасний етап корекційної допомоги дітям з аутистичним спектром порушень в Україні характеризується динамічним науково-практичним пошуком оптимальних шляхів і методів корекційної роботи. Зроблений нами теоретичний аналіз праць зарубіжних та вітчизняних вчених показав глибину та всебічність розробки методик, технологій подолання аутизму та способів розвитку дітей.

Ключові слова: аутичні діти, педагогічні умови, мотивація, корекційна робота, інтелектуальні порушення, навчальні мотиви.

Постановка проблеми. Проблема мотивації навчання завжди була актуальною в психолого-педагогічній літературі. Як відомо, зміст навчання, корекційних занять є важливим підґрунтям мотиваційної сфери. Від змісту навчання залежить спрямованість учнів та навчальні мотиви. Перед сучасним корекцій-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Natalia Zhygailo, Khrystyna Saiko

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

ним передусім стоїть завдання задіяти в навчанні таких ресурсів, які підтримуватимуть в учнів із особливостями розвитку інтерес до пізнання та саморозвитку. У цих умовах важливого значення набуває мотивація як важливий компонент освіти. Від мотивації учнів із аутизмом залежить їх успішність, соціальна адаптація та саморозвиток. У зв'язку зі збільшенням кількості дітей із порушеннями розвитку, в тому числі із аутизмом, все більше стає помітно, як важко цим дітям пристосуватись до соціуму, навчитись взаємодіяти з іншими дітьми, з педагогами, що підтверджує актуальність даного дослідження. Для ефективного навчання та виховання дітей із аутизмом, необхідно створювати відповідні психолого-педагогічні умови. Важливо вчасно попередити початок процесу дезадаптації дитини, розвивати її особистісну мотивацію до навчання та успішно адаптувати до соціуму.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У сучасних дослідженнях поняття «особистісна мотивація» розглядається у двох взаємопов'язаних аспектах: з одного боку, це властивість особистості, що виявляється в здатності особистості проявляти активність у діяльності, з іншого – якісно кількісна характеристика особистісної сфери (Л. Айдарова, І. Бех, І. Зимня, О. Леонт'єв, О. Шахнарович, Д. Ельконін та ін.). Також особистісна мотивація розглядається як умова навчальної діяльності (Б. Анан'єв, А. Алхазішвілі, О. Бодальов, Л. Божович, О. Грибова, Р. Фрумкіна, Б. Яшина та ін.), як показник інтелектуального розвитку (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонт'єв, О. Лурія, Д. Ельконін та ін.). Під особистісною мотивацією більшість авторів розуміють спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби.

Особистісна мотивація – це прагнення виконати певну діяльність заради самого процесу діяльності, відчуття задоволення та радості від цієї активності, а не лише для одержання винагороди чи внаслідок зовнішніх вимог (Хекхаузен, 2003).

Мета статті: проаналізувати особливості розвитку особистісної мотивації у дітей дошкільного віку із аутизмом.

У відповідності з метою дослідження було застосовано метод теоретичного аналізу літератури із даної проблематики та методи кількісного опрацювання та статистичного (кореляційний аналіз) опрацювання даних.

В. С. Мерлін під мотивами він розуміє психічні умови і властивості особистості, які характеризують будь-яке порівняно вузьке, приватне і мінливе ставлення людини до певних предметів і явищ зовнішнього світу. Дослідник вказує на зв'язок мотиву і потреби. Ним висловлено думку про те, що потреба, яка не тільки переживається емоційно, але й усвідомлюється як недолік у чомусь об'єктивному, є справжнім мотивом цілеспрямованих дій. Таку необхідність, що переживається і усвідомлюється, він називає потребою. «В цьому і лише в цьому значенні будь-який мотив є потребою» (Мерлін, 1992).

Л.І.Божович, посилаючись на дані досліджень багатьох авторів, говорить про те, що у дітей під час переходу їх від новонародженості до дитинства виникає особлива потреба в нових враженнях і «... для розвитку складних функціональних систем людського мозку, що історично склався, потрібні враження, що мають пізнавальний характер» (Божович, 1990). Цим можна пояснити, що все нове, незвідане, що оточує людину і є для неї емоційно привабливим, стає сферою її інтересів, оскільки відповідає потребі в нових враженнях.

Мотивацію навчання ми трактуємо як комплекс спонукань до учбової діяльності. У дослідженнях П.М.Якобсона йдеться про можливість використання терміна «мотивація» в більш вузькому і в більш широкому значенні. В першому випадку це мотивація конкретних форм поведінки людини, в другому – сукупність тих психологічних моментів, якими визначається поведінка людини в цілому (Якобсон, 1999).

На думку Ю.М.Орлова, пізнавальна мотивація відіграє не таку важливу роль, як це може здатися на перший погляд. Він не заперечує ролі пізнавальних мотивів, проте вважає, що стимулювання учбової діяльності тільки пізнавальними потребами звужує мотиваційну сферу навчання і завдає збитку гармонійному розвитку особистості, оскільки у неї не розвиватимуться інші важливі соціальні потреби (Орлов, 1996).

Із зазначеного вище робимо висновок, що для успішного здійснення діяльності необхідна наявність обох типів мотивації – як внутрішньої, так і зовнішньої, – проте, за даними деяких авторів, в учнів частіше переважає зовнішня мотивація порівняно із внутрішньою, що призводить до наявності мотивів, які «розуміються», але часто реально не діють. Тому особливої уваги вимагає формування внутрішньої (пізнавальної) мотивації.

Сучасний етап корекційної допомоги дітям з аутистичним спектром порушень в Україні характеризується динамічним науково-практичним пошуком оптимальних шляхів і методів корекційної роботи. Зроблений нами теоретичний аналіз праць зарубіжних та вітчизняних вчених показав глибину та всебічність розробки методик, технологій подолання аутизму та способів особистісного розвитку аутичних дітей.

Останнім часом почали з'являтися роботи українських науковців, у яких наголошується на необхідності створення спеціальних умов відповідних до можливостей та особливостей аутистичного розвитку дитини. На думку вчених, оскільки самостійно позбавитися чинників, що впливають на особливості їхньої особистості аутичні люди не в змозі, їх корекційний розвиток має здійснюватись за такими спеціально створеними психолого-педагогічними умовами:

- врахування індивідуальних особливостей дитини, характеру сімейного виховання, етнопсихологічного стилю родини та її орієнтації на позитивний розвиток аутичної дитини;
- розуміння всіма учасниками соціальної комунікації з аутичною дитиною та про можливості дії негативних факторів їхнього особистого впливу на світосприймання, виникнення страхів, фобій, агресії та самоагресії дитини;
- визначення структури індивідуальної діяльності дитини за основними її компонентами: мотиви, установки, планування, виконання, результат, перевірка (превентивний, біжучий та підсумковий самоконтроль), виправлення помилок;
- урахування ступеня значущості особистої діяльності дитини для задовільного психофізичного стану (емоційного стану, комунікації, мовлення, поведінки, включення у гру тощо);

- супроводу, підтримки та розвитку індивідуальної діяльності або дій дитини з метою уникнення афективних проявів та забезпечення спільної ефективної взаємодії з дорослими та однолітками;
- визначення та використання вмій, знань та навичок аутичної дитини в організації та проведенні основних сензитивних видів діяльності;
- активізації пізнавальної діяльності дитини під час прогулянок на природі, перегляду телевізійних програм, до яких у дитини сформована мотивація;
- вербалізації всіх практичних дій дитини, процесів її життєдіяльності та заохоченні до спільної співпраці з іншими людьми;
- надання можливостей користуватися засобами альтернативної комунікації, не нівелюючи їх при цьому діалогічними засобами мовлення;
- інтеграції аутичної дитини в усі громадські заходи, які створюються та пропонуються для дітей державою;
- забезпечення безперервного, систематичного, узгодженого та скоординованого між спеціалістом та батьками повноцінного емоційно забарвленого процесу життя аутичної дитини з урахуванням рівня її психоемоційного стану та можливостей;
- упередження можливих тривог, страхів, неадекватних реакцій аутичної дитини на незнайому ситуацію та поведінку людей;
- стимулювання мовленнєвих, інтелектуальних, творчих, спортивних тенденцій розвитку аутичної дитини та формування її когнітивних і креативних стилів (Синьов, 2009).

Разом з тим, нами виявлені чинники соціально-перцептивних викривлень в існуючому педагогічному процесі, які негативно впливають на створення педагогічних умов корекційної роботи з аутичними дітьми та блокують корекційний процес:

- вплив на сприймання послідовності надходження інформації про аутистичні порушення аутичної дитини;
- наявність у свідомості людей ефекту стереотипізації та відторгнення від аутистичного типу;
- схильність до витіснення соціумом усіх аспектів аутистичного образу;
- вплив на соціальну перцепцію рівня когнітивної складності людини, що сприймає, рівня його притя-

гань, самооцінки, спілкування тощо (Островська, 2006).

Таким чином, ми визначили, що існує система соціально-психологічних чинників, які впливають на ефективну взаємодію дорослих (батьків, педагогів та інших), що обумовлює складність корекційної роботи з аутичними дітьми в створенні важливих педагогічних умов, а саме: створенню спеціальних освітніх програм навчання аутичних дітей, індивідуальних програм в рамках інклюзивної форми освіти, спеціальних засобів навчання із врахуванням здібностей та можливостей аутичних учнів, засобів життєдіяльності, комунікації, розвитку здібностей дітей із спектром аутистичних порушень, забезпечення корекційних послуг без яких неможливе (ускладнене) опанування і розуміння аутичними дітьми всіх сфер життя.

Під поняттям «психологічних детермінант» створення педагогічних умов корекційної роботи з аутичними дітьми, ми розуміємо сукупність особистісних утворень фахівця з ціннісним спрямуванням на взаємодію з аутичною дитиною та її родиною, що включає:

- організація корекційно-педагогічного процесу з застосуванням в ньому методів психокорекційного та психотерапевтичного впливу;
- фахова підготовка спеціаліста, яка включає в себе отримання та застосування набутих знань, вмінь, та навичок в роботі з аутичною дитиною;
- психолого-педагогічна діагностика за методами, що використовуються для діагностування аутичних дітей (PEP, AAPER, ADOS);
- психологічний супровід корекційного процесу;
- психологічний комфорт, який дає можливість дитині з аутизмом почувати себе в безпеці та необхідна наявність обладнання для сенсорного розвантаження, а при необхідності, сенсорної стимуляції;
- особистостний підхід, що має на увазі, врахування усіх психологічних рис кожної аутичної дитини.

Серед особистісних утворень фахівця ми вважаємо значущими такі: доброзичливість, відповідальність, оптимізм, організованість, наполегливість, терплячість, привабливість, комунікативність, уважність, самовладання, тактовність, вміння слухати та співчува-

ти, емоційна стабільність, невимушеність тощо.

Так Х.Я. Сайко нещодавно було проведено дослідження, в якому автор з метою ефективності впливу корекційного педагога на оптимальний результат роботи з аутичними дітьми визначила наступні критерії його суб'єктно-особистісної готовності: Критеріями сформованості мотиваційного компоненту суб'єктно-особистісної готовності виступають: професійна компетентність, стабільність, реагування на виклики, самоконтроль, саморегуляція, самовизначення, саморозвиток, орієнтація: на альтруїзм, працю, результат і свободу та на професійно-кар'єрну розбудову власної життєтворчості.

Критеріями сформованості когнітивного компоненту суб'єктно-особистісної готовності визначено: наявність власного інтелектуального професійного особистісного поля, інтелектуальну особистісну автономію, професійну компетентність, ідентифікацію та інтеграцію стилів життя. Критеріями сформованості емоційно-вольового компоненту суб'єктно-особистісної готовності встановлені: емпатія, позитивне ставлення до аутичної дитини, стресостійкість, емоційна сталість, керування емоціями, інтелектуальний аналіз емоцій (Сайко, 2016).

Педагогічні умови корекційної роботи з аутичними дітьми вимагають:

- модифікацію існуючих методів та прийомів спеціальної дидактики та корекційного виховання;
- особистісний підхід в роботі фахівців з кожною дитиною;
- наступність в роботі інституцій (міст відвідувальних занять: дитячий садок, школа, творчі гуртки, спортивні секції, тощо);
- супервізія фахівців в роботі інституцій; наступність у роботі фахівців;
- використання сучасних корекційних методик (АВА, ТЕАСН та інш.).

Основні принципи корекційного підходу в роботі з дітьми, які мають аутистичні порушення такі:

- правильна оцінка динаміки розвитку аутичної дитини. Для того щоб адекватно оцінити певні зміни, потрібно зафіксувати «точку відліку», виявити «зони найближчого розвитку». Адекватна оцінка розвитку, потрібна не тільки для того, щоб зрозуміти, чи правиль-

но було організовано взаємодію та корекційну роботу з аутичною дитиною, а й виявити темп в якому треба проводити корекційну роботу;

- вступаючи у взаємодію з аутичною дитиною, потрібно адекватно оцінити її реальний «емоційний» вік. Відомо, що при аутизмі, навіть, при наявності досить інтенсивного інтелектуального розвитку та особистих здібностей у аутичної дитини, помітна виражена емоційна незрілість; вона легко перенасичується навіть приємними враженнями; їй не можна без попередньої підготовки пропонувати ситуацію, в якій потрібно робити вибір; - об'єднання сенсорного поля у взаємозв'язку з близьким оточенням.

Розвиток аутичної дитини, відбувається в умовах початкової слабкості тону та надчутливості і відображає спрямованість на створення таких способів ауто стимуляції, які підвищують її психічний тонус і заглушають постійно виникаючий дискомфорт, стан тривоги, напади страху.

Необхідність активної участі всіх членів сім'ї у вихованні такої дитини пов'язана з особливими труднощами формування у неї різноманітних форм контакту. Окрім того, мама (або особа, що має найбільш близький контакт з аутичною дитиною) потребує постійної підтримки і допомоги.

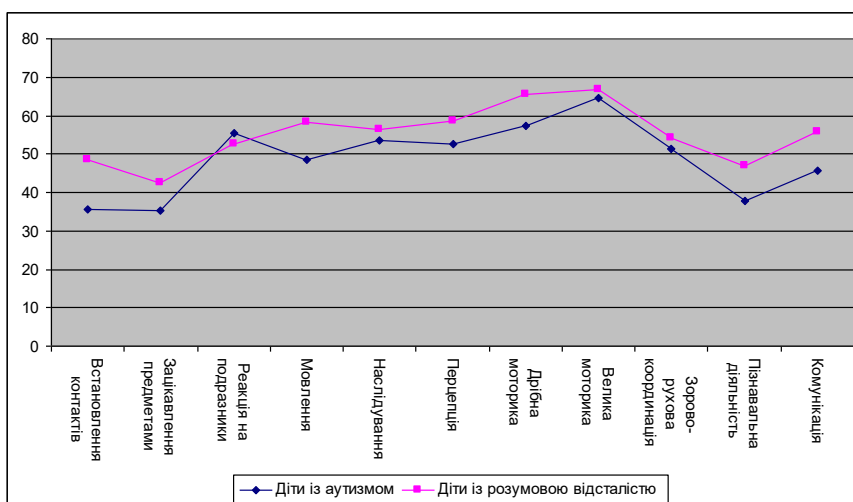
У психологічному дослідженні взяли участь 60 дітей – перша група – діти із діагнозом аутизм у кількості 30 осіб віком від шести до семи років, та друга група – діти із інтелектуальними порушеннями у кількості 30 осіб тієї самої вікової категорії.

Результати дослідження. У психологічному дослідженні були використані наступні методики: опитувальник РЕР-R; шкала оцінювання проявів дитячого аутизму (CARS); методика вивчення розумового розвитку А. Біне – Т. Сімона; тест «Сходінки» В. Г. Щура; анкета дослідження мотивації. Згідно із результатами опитувальника РЕР-R встановлено, що у 35,7% дітей із аутизмом високий рівень встановлення контактів, а в 64,3% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 48,4% дітей із розумовою відсталістю високий рівень встановлення контактів, а в 51,6% низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у дітей із розумовою відсталістю вищий рівень тенденції до встановлення контактів. Також у 35,3% дітей із аутизмом висо-

кий показника за шкалою рівень гра і зацікавлення предметами, а в 64,7% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 42,5% дітей із розумовою відсталістю високий рівень показника за цією шкалою, а в 57,5% низький рівень прояву цієї ознаки. У дітей із розумовою відсталістю вищий рівень зацікавлення предметами, що свідчить про вищий рівень їх функціонального розвитку у цій сфері. У 55,3% дітей із аутизмом високий рівень реакції на подразники, а в 44,7% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 52,7% дітей із розумовою відсталістю високий рівень реакції на подразники, а в 47,3% низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у дітей досліджуваних груп переважає високий рівень реакції на подразники. У 48,6% дітей із аутизмом високий рівень розвитку мовлення, а в 51,4% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 58,4% дітей із розумовою відсталістю високий рівень розвитку мовлення, а в 41,6% низький. У дітей із розумовою відсталістю високий рівень розвитку мовлення. У 53,6% дітей із аутизмом високий рівень наслідування, а в 46,4% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 56,4% дітей із розумовою відсталістю високий рівень наслідування, а в 43,6% низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у дітей досліджуваних груп переважає високий рівень наслідування. Також у 52,6% дітей із аутизмом високий рівень перцепції, а в 47,4% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 58,6% дітей із розумовою відсталістю високий рівень перцепції, а в 41,4% низький рівень прояву цієї ознаки переважає високий рівень перцепції. У дітей досліджуваних груп переважає високий рівень перцепції. Також у 57,4% дітей із аутизмом високий рівень розвитку дрібної моторики, а в 42,6% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 65,4% дітей із розумовою відсталістю високий рівень розвитку дрібної моторики, а в 34,6% низький рівень прояву цієї ознаки. У дітей із розумовою відсталістю вищий рівень розвитку дрібної моторики. Також у 64,7% дітей із аутизмом високий рівень розвитку великої моторики, а в 35,3% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 66,8% дітей із розумовою відсталістю високий рівень розвитку великої моторики, а в 33,2% низький. Це свідчить про те, що у дітей досліджуваних груп переважає високий рівень розвитку великої моторики. Також у 51,4% дітей із

аутизмом переважає високий рівень зорово-рухової координації, а в 48,6% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 54,2% дітей із розумовою відсталістю високий рівень розвитку зорово-рухової координації, а в 45,2% низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у дітей досліджуваних груп переважає високий рівень розвитку зорово-рухової координації. Також у 37,8% дітей із аутизмом переважає високий рівень пізнавальної діяльності, а в 62,2% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 46,8% дітей із розумовою відсталістю переважає високий рівень пізнавальної діяльності, а в 53,2% низький рівень прояву цієї ознаки. У дітей із розумовою відсталістю вищий рівень пізнавальної діяльності. У 45,6% дітей із аутизмом високий

Згідно із результатами **кореляційного аналізу** в групі дітей з аутизмом виявлений **прямий кореляційний взаємозв'язок** між показниками інтелекту та встановлення контактів ($r=0,34$), високі показники інтелекту впливають на прагнення дитини до встановлення контактів з іншими, така дитина намагається частіше контактувати з іншими. Отриманий **кореляційний взаємозв'язок** між показниками мовленнєвої функції та встановлення контактів ($r=0,41$), це свідчить про те, що високі показники інтелекту впливають на розвиток мовленнєвих функцій у дітей, зокрема у дітей із вищим інтелектуальним розвитком виразніше мовлення. Встановлений також **прямий кореляційний взаємозв'язок** між показниками розумовий розвиток та встановлення

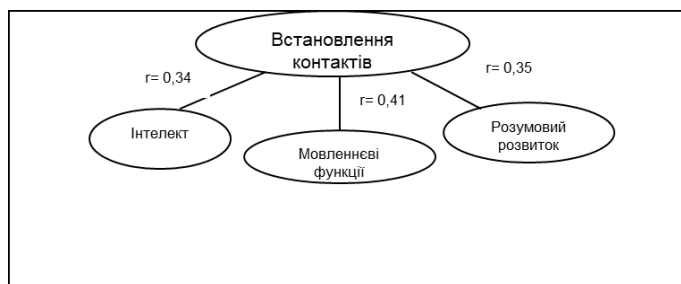

Рис. 1. Результати за опитувальником PEP-R встановлено серед дітей із аутизмом та дітей із розумовою відсталістю

рівень комунікації, а в 54,4% низький рівень прояву цієї ознаки. Натомість, у 55,7% дітей із розумовою відсталістю високий рівень комунікації, а в 44,3% низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у дітей із розумовою відсталістю вищий рівень комунікації. Див. Рис.1.

контактів ($r=0,35$), високі показники розумового розвитку у дітей пов'язані із прагненням до встановлення контактів, оскільки дитина із вищим розумовим розвитком краще розуміє свог співрозмовника та займає активнішу позицію у спілкуванні. Див. Рис. 2.

Згідно із результатами анкетування встановле-

Рис. 2. Взаємозв'язок встановлення контактів із інтелектом, мовленнєвими функціями та розумовим розвитком

но, що у дітей із аутизмом більшою мірою переважають зовнішня мотивація, що виражається прагнення похвали та заохочень, соціальних стимулів. У контрольній групі дітей із інтелектуальними порушеннями переважає більшою мірою також зовнішня мотивація. Це свідчить про те, що у дітей досліджуваних груп необхідно розвивати внутрішню мотивацію, це більшою мірою спонукатиме їх до навчальної діяльності та сприятиме успішній соціальній адаптації.

Висновки. На основі проведеного дослідження науково-педагогічної літератури узагальнюємо його результати. Мотивація навчання дітей із аутизмом складається з багатьох чинників, які постійно змінюються і вступають у нові взаємостосунки. За змістом мотиви поділяються на зовнішні і внутрішні, соціальні і пізнавальні тощо; вони відіграють важливу роль в учбовій діяльності. Зовнішні мотиви пов'язані з чинниками, що лежать зовні учбової діяльності; внутрішні мотиви безпосередньо пов'язані з самою учбовою діяльністю і процесом її протікання. Переважання зовнішньої мотивації над внутрішньою передбачає потребу і формування внутрішньої мотивації навчання.

References:

- Bozhovich, L. I. (1990) Razvitie motivov ucheniya shkolnikov [Development of motives for teaching students], Psychological journal (pp. 4 – 12) [in Russian]
- Merlyn, V. S. (1992) Lektsyy po psykholohyy motyvov cheloveka [Lectures on the psychology of human motives]. Permian: Pedagogy [in Russian]
- Ostrovskaya, K. O. (2006) Autizm: problemy psikhologichnoi dopomohy [Autism: Problems of Psychological Assistance]. Lviv: LNU named after I. Franko [In Ukrainian]
- Orlov, Yu. M. (1996) Potrebnost v dostyazhenyy v uchebnoi deyatelnosti [The need to achieve in educational activities], Problems of optimization of educational process (pp. 26 – 46) [in Russian]
- Saiko, Kh. Ia. (2016) Subiektno-osobystisna hotovnist korektsiynoho pedahoha do vykhovannia ditei z autyzmom [Subject-personal readiness of a correctional teacher to raise children with autism]. Extended abstract of candidate's thesis. Kiev: NPU named after MP Drahomanov [In Ukrainian]
- Synov, V. M. (2009) Korektsiyya psikhopedahohika. Olihofrenoleadahohika: Pidruchnyk [Correction of

psychopedagogy. Oligophrenoleadahohika: Textbook]. Kiev: NPU named after MP Drahomanov [In Ukrainian]

Khekkhauzen, Kh. (2003) Motyvatsiya y deiatelnost [Motivation and activity]. SPb.: Peter [in Russian]

Yakobson, P. M. (1999) Psikhologicheskiye problemy motyvatsyy povedeniya cheloveka [Psychological problems of motivation of human behavior]. Moscow [in Russian]

Natalia Zhygailo

DSc. in Psychology, Professor, professor of the Department of Theory and History of Political Science, the Faculty of Philosophy, Ivan Franko National University in Lviv, Lviv (Ukraine)

Khrystyna Saiko

PhD in Psychological Sciences, associate professor of the Department of Special Education and Social Work, Ivan Franko National University in Lviv, Lviv (Ukraine)

THE PECULIARITIES OF PERSONAL MOTIVATION DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN WITH AUTISM

ABSTRACT

The article solves the issues of psychological and pedagogical preconditions of correctional work with autistic children. The principles and methods of interaction with adults having children with autism spectrum disorders are substantiated. It is noted that correctional work with an autistic child should take place at all ages and in all spheres of their life. The importance of creating pedagogical conditions for correctional work aimed at autistic children's education in the inclusive environment is revealed. The main difficulties of inclusion of children with such nosology into general education classes are determined. Stages of correctional work with autistic children within the offered innovative psychological-pedagogical conditions are offered.

We have summarized the performed review of scientific and pedagogical literature. The learning motivation of children with autism includes many factors that are constantly changing and entering into new relations. According to their content, motives are divided into external and internal, social and cognitive, etc.; they play an important role in educational activities. External motives are related to factors that lie outside the educational activities; internal motives are directly related to educational activities and the course of an educational process.

If external motivation predominates over internal

one, internal motivation for learning should be formed. Successful activities require both types of motivation - internal and external - but, according to some authors, children are more likely to have external motivation than internal, which leads to the presence of motives that are "understood", but often not really act. Therefore, special attention should be paid to formation of internal (cognitive) motivation requires.

The current stage of correctional care for children with autistic spectrum disorders in Ukraine is characterized by dynamic scientific and practical searches for optimal corrective ways and methods. We analysed theoretically the works by foreign and national scientists and showed the depth and comprehensiveness of the methods, technologies to overcome autism and develop such children.

Key words: autistic children, pedagogical conditions, motivation, correctional work, intellectual disorders, educational motives.

Жигайло Наталья Игоревна

Доктор психологических наук, профессор кафедры теории и истории политической науки философского факультета, Львовский национальный университет имени Ивана Франко, г. Львов (Украина)

Сайко Кристина Ярославна

Доцент кафедры специального образования и социальной работы Львовского национального университета имени Ивана Франко, г. Львов (Украина)

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТНОЙ МОТИВАЦИИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С АУТИЗМОМ

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена решению вопросов формирования психологических и педагогических предпосылок коррекционной работы с аутичными детьми. Обоснованы принципы и методы взаимодействия взрослых с детьми аутистического спектра нарушений. Отмечено, что коррекционная работа с аутичным ребенком должно происходить на всех ее возрастных этапах и в сферах ее жизни. Раскрыто важность создания педагогических условий коррекционной работы для инклюзивной формы образования аутичных детей. Определены основные трудности включения учащихся такой нозологии в общеобразовательных классов.

Предложено этапы коррекционной работы с аутичными детьми с предложенными инновационными психолого-педагогическими условиями. На основе проведенного исследования научно-педагогической литературы обобщаем его результаты. Мотивация обучения с аутизмом состоит из многих факторов, которые постоянно меняются и вступают в новые взаимоотношения. По содержанию мотивы делятся на внешние и внутренние, социальные и познавательные и тому подобное; они играют важную роль в учебной деятельности.

Внешние мотивы связаны с факторами, лежащими вне учебной деятельности; внутренние мотивы непосредственно связаны с самой учебной деятельностью и процессом ее протекания. Преобладание внешней мотивации над внутренней предусматривает необходимость и формирования внутренней мотивации учения.

Для успешного осуществления деятельности необходимо наличие обоих типов мотивации - как

внутренней, так и внешней, - однако, по данным некоторых авторов, у учащихся чаще преобладает внешняя мотивация по сравнению с внутренней, что приводит к наличию мотивов, «понимаются», но часто реально не действуют. Поэтому особого внимания требует формирования внутренней (познавательной) мотивации.

Современный этап коррекционной помощи детям с аутистического спектра нарушений в Украине характеризуется динамичным научно-практическим поиском оптимальных путей и методов коррекционной работы. Сделанный нами теоретический анализ работ зарубежных и отечественных ученых показал глубину и всесторонность разработки методик, технологий преодоления аутизма и способов развития детей.

Ключевые слова: аутичные дети, педагогические условия, мотивация, коррекционная работа, интеллектуальные нарушения, учебные мотивы.

How to cite (як цитувати):

Zhygailo, N., Saiko, K. (2021). *THE PECULIARITIES OF PERSONAL MOTIVATION DEVELOPMENT IN PRE-SCHOOL CHILDREN WITH AUTISM. PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 7 (1), 99-107. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.1.8> [in Ukrainian]

Дата отримання статті: 25.12.2019

Дата рекомендації до друку: 16.01.2021

Дата оприлюднення: 30.01.2021